

Iskustvo s posljednje večeri šansona, što se održala u okviru festivala »Zagreb 71«, pokazuje u kojoj je mjeri jedan zapostavljeni žanr — onaj humorističke šansone, neophodan u sivilu mediokritetskih ostvarenja što nam ih svake godine prodaju. Špišičev »Bicikl« na tekst Drage Brtvića dopao se ne zbog neke naročite vrijednosti, već u najvećoj mjeri zato, što je te večeri u HNK djelovao najsvježije i najvedrije. U nizu pjesama s naivnom, nesuvremenom, neoriginalnom tematikom, »Bicikl« se jednostavno morao svidjeti, i da je bilo barem još dva-tri slična pokušaja, teško da bi se o njemu toliko govorilo.

Ovaj primjer ukazuje na činjenicu, da nam je humoristička šansona potrebna, a nema je. U ovom trenutku, u nedostatku invencije, maštovitosti i nadahnuća uopće, kada se najveći dio domaće šansone stvara po izlizanim shemama (pa se gospoda poslije čude da im tako sklepne kompozicije ne »pale« među publikom), možda i nije jednostavno napraviti simpatičnu pjesmicu, koja je tu, bez pretenzija, ali i bez prizemnosti. A pogledamo li malo u sadržaj tih naših »ostvarenja« što ih uporno nazivaju šansonama, mogli bismo i pomisliti kako domaći kompozitori, pisci tekstova pa i interpretatori, ne smatraju (ili ne priznaju) neku pjesmu šansonom, ako se barem tri puta ne spomene rat, »usamljeni vojnik s trubom« ili »olovne kiše nad gradom«, a nije loše da umre poneki od ljubavnika (može i otići...). Drugim riječima, ležerniji i slobodniji tekstovi nemaju baš mnogo šansi da se ikada uglazbe (a treba ih i znati napisati), jer bolje je pokušati s tužnom baladom o vojniku... npr., makar će ti reći da si napravio šansonu, a to što ona kasnije postaje zaboravljena kao i »Embargov« tekst iz »Večernjaka« od 18. 5. 1964., nije to tvoja briga, kriva je publika, oni koji šansonu uporno zapostavljaju na radiju, TV, a naći će se i još netko.

Održava se, na sreću, svake godine i festival humora, na kojem i humoristička šansona ima svoje mjesto, no ako niste bili u dvorani u vrijeme kada su te pjesme izvedane, ne vjerujem da ćete ikada više imati priliku da ih čujete.

pomalo iznevjereni

Eto, u takovoj situaciji, bilo je jako ugodno kada se pred »Jazavcem« pojavio plakat na kojem je stajalo da Arsen Dedić daje »intimni koncert humorističke šansone«. Samo jedna od inicijativa što ih Zoran Hadžić u posljednje

šansona u »jazavcu«

a moglo je

i malo više humora

vrijeme pokreće, i to je sasvim u redu. Međutim, kao što većina posjetilaca nije u potpunosti bila zadovoljna »borbom stoljeća« što su je vodili I. Mandić i M. Bulatović, niti posjetilac Dedićeva recitala, koji je prvenstveno došao u nadi da će čuti program upravo humorističkih šansona, nije mogao otići bez određenih zamjerki.

Dedić je jedan od najpopularnijih naših pjevača, i ima neobično vjeran auditorij koji voli sve što on napravi. Obožavaoci Arsena Dedića u velikoj mjeri ne prave razlike između njegovih uspješnih ostvarenja sa polja šansone i komercijalnih hitova s festivala, oni mu uvijek vjeruju, a to ponekad nije dobro. Tako se i u »Jazavcu« u publici našlo mnogo ljubitelja Arsena, gotovo tri četvrtine auditorija sačinjavali su oni, i jasno, ostali su zadovoljni. Njima je kompletni repertoar odgovarao, bilo je ugodaja kakvog su očekivali, i vjerojatno se nisu imali zašto potužiti. Međutim, u »Jazavcu« je došao jedan manji broj posjetilaca, kojima Dedić nije bio interesantan samo zato da ga vide i čuju, oni su možda došli da upoznaju jednog novog Dedića, a pitanje je da li im je to uspelo.

Naime, od dvadesetak šansona što su te večeri izvedene, samo ih je pola bilo humorističkih. U redu, Dedić je možda svoj program prilagodio kabaretskoj vrsti zabave, koja traži nešto širi izbor repertoara, no samim tim postupkom, recital je postao nešto drugo, izgubio se onaj smisao što ga je priredba najavom dobila. Neke od pjesama (»Mislila si moja mala«, »Dolaze Kinezi«, »Budi

se Istok i Zapad«...) zaista i odgovaraju očekivalo, no u kontekstu su, na žalost, djelinici. Bilo je još nekoliko šarmantnih i »Kralj naređuje« (na stihove nekog nepoznatog vjekovnog barda koji je očito poznao humorističke šansone nesvjesno, ali mnogim ljudima danas), »Ah, ne ima takvog zvuka kuka«, i kada bismo bili jako kritični, ostalo bi trebalo zanimati. Ipak, Dediću se ne može klevetati primjedbi na račun njegova pjevanja, dakle nastupa uopće (čini se, jedino, da je glasno radio, što također nije bilo potrebno negdje na samom početku recitala, postali su od nekog isključivo »humorističkog« repertoara ništa (zapravo to je postalo jasno u trenutku najavljena Brelova šansona »Nemoj ići sačinite pas«, kojom prilikom se množini prijavila jaka otežan nježan uzdah), iako je Fadil Zec oprao Arsenov dlan, a kao da je preti program neće u potpunosti odisati onom koju »Jazavac« obično nastoji priuštiti svojimcima (možda je jedino radi orijentacije humoristički i satirički program Dedićev na koncertu kao »intimni koncert humorističke šansone« ova priredba ne bi shvatila drugačije od »Jazavac« redovito izvodi). I kada je jedna pjesmama čiji je ugođaj različit od onoga što »lakši« žanr šansone, čuli smo i »Djevojko, dan«, niz prepjeva Moustakia (»I već je usamljenost«, Aznavoura (»Žena je žena«), Sunčano lice«, Fabrizia D'Andrea heroju«)... inače prvoklasnih ostvarenja. omenuti da se stekao utisak kako jedino ovoga u »Jazavcu« dopuštaju da se publici kompozicije stranih šansonjera, a bilo bi moguće i na »običnim« koncertima zastupljeni umjesto nekih izrazito komercijalnih pjesama Dedić napravio. Ostatak programa ispunjenim repertoarom njegovih šansona, koje su i među najbolja domaća ostvarenja te vrste »Čovjek i pas«, »Stara pjesma«, »Laku noć i Nakon svega, ostao je ipak dojam da smo jednom od onih Arsenovih recitala, kakvih sve manje. Jer, on je bio profesionalna muzička je pratnja Stjepana Mihaljinca (k Mavrina (bas) možda i najpogodnija u ova

ona u JAZAVCU»

se humora

je sasvim u redu. Međutim, kao što nije u potpunosti bila zadovoljna, su je vodili I. Mandić i M. Bulato-edićeva recitala, koji je prvenstveno čuti program upravo humorističkih tići bez određenih zamjerki. ajpopularnijih naših pjevača, i ima itorij koji voli sve što on napravi. Dedića u velikoj mjeri ne prave ovih uspješnih ostvarenja sa polja ih hitova s festivala, oni mu uvijek d nije dobro. Tako se i u »Jazavcu« ogo ljubitelja Arsena, gotovo tri sačinjavali su oni, i jasno, ostali su kompletni repertoar odgovarao, bilo očekivali, i vjerojatno se nisu imali tim. u »Jazavac« je došao jedan a, kojima Dedić nije bio interesan- vide i čuju, oni su možda došli da og Dedića, a pitanje je da li im je to x šansona što su te večeri izvedene. o humorističkih. U redu, Dedić je prilagodio kabaretskoj vrsti zabave, i izbor repertoara, no samim tim postao nešto drugo, izgubio se onaj riredba najavom dobila. Neke od noja mala«, »Dolaze Kinezi«, »Budi

se Istok i Zapad«...) zaista i odgovaraju onome što se očekivalo, no u kontekstu su, na žalost, djelovale poput iznimaka. Bilo je još nekoliko šarmantnih izvedbi, poput »Kralj naređuje« (na stihove nekog nepoznatog srednjevjekovnog barda koji je očito poznavao život i pisao humorističke šansone nesvjesno, ali mnogo bolje od nekih ljudi danas), »Ah, ne ima takvog zvuka ko kad srce kuka«, i kada bismo bili jako kritični, ostalo nas i ne bi trebalo zanimati. Ipak, Dediću se ne može staviti nikakvih primjedbi na račun njegova pjevanja, ponašanja, dakle nastupa uopće (čini se, jedino, da je razglas preglasno radio, što također nije bilo potrebno). Dakle, već negdje na samom početku recitala, postali smo svjesni da od nekog isključivo »humorističkog« repertoara neće biti ništa (zapravo to je postalo jasno u trenutku kada je najavljena Brelova šansona »Nemoj ići sad« — »Ne me quitte pas«, kojom prilikom se množini prisutnih djevojaka oteo nježan uzdah), iako je Fadil Zec prije početka oprao Arsenov dlan, a kao da je pretpostavljao da program neće u potpunosti odisati onom atmosferom, koju »Jazavac« obično nastoji priuštiti svojim posjetiocima (možda je jedino radi orijentacije »Jazavca« na humoristički i satirički program Dedićev nastup oglašen kao »intimni koncert humorističke šansone«, da se valjda ova priredba ne bi shvatila drugačije od onih što ih »Jazavac« redovito izvodi). I kada je jednom krenulo s pjesmama čiji je ugođaj različit od onoga što ga ostavlja »lakši« žanr šansone, čuli smo i »Djevojku za jedan dan«, niz prepjeva Moustakia (»I već jasno«, »Moja usamljenost«), Aznavoura (»Žena je žena«), Paolija (-Sunčano lice-), Fabrizia D'Andrea (»Balada o heroju«)..., inače prvoklasnih ostvarenja. Možemo napomenuti da se stekao utisak kako jedino recitali poput ovoga u »Jazavcu« dopuštaju da se publici prezentiraju kompozicije stranih šansonjera, a bilo bi možda bolje da su i na »običnim« koncertima zastupljeni u većoj mjeri, umjesto nekih izrazito komercijalnih pjesama, što ih je Dedić napravio. Ostatak programa ispunjen je standardnim repertoarom njegovih šansona, koje svakako spadaju i među najbolja domaća ostvarenja te vrste uopće. To su »Čovjek i pas«, »Stara pjesma«, »Laku noć muzičari«... Nakon svega, ostao je ipak dojam da smo prisustvovali jednom od onih Arsenovih recitala, kakvih je na žalost sve manje. Jer, on je bio profesionalno napravljen, muzička je pratnja Stjepana Mihaljinca (klavir) i Maria Mavrina (bas) možda i najpogodnija u ovakvim prilika-

ma, dvorana »Jazavca« odgovara priredbama te vrste... No, sve ove pohvale na račun Dedićeva nastupa stoje jedino u slučaju da se pomirimo s činjenicom kako najavljeni program humorističke šansone ipak nismo u potpunosti mogli doživjeti.

tko je kriv, a tko nije

Jedna je stvar ipak smetala. Za vrijeme nastupa, Arsen Dedić je nekoliko puta napominjao da »šansonu zapostavljaju urednici radio i TV programa«, da se »šansona u nas dočekuje iza ugla«, da je publika prema njoj prilično indiferentna... Oyakove se izjave ponekad ne mogu prihvatiti, a u jednom je osvrtnu na veće šansone objašnjeno i zašto. Napomenimo da ljudi s radija i televizije, kada bi i zapostavljali šansonu (a u stanovitoj mjeri oni to i čine), ne mogu bitno uticati na njenu popularnost u širim razmjerima, jer šansona nije pjesmica s hit parade, pa da bi joj stalno morali praviti reklamu, i na taj je način na silu utjerati u uši slušalaca. Mnogo je bolji način da se njeno prisustvo pokaže u kontinuiranom nizu koncerata, poput ovoga u »Jazavcu«, samo koji je to domaći pjevač (uz časte iznimke Dedića, Ibrice Jusića, pa možda i Špišića ili Hegedušića) koji je u stanju dva sata interpretirati program šansone? A to je problem isključivo domaćih stvaralaca. Ako se nalazimo u situaciji da u nas postoje samo dva ili tri pjevača, koji se mogu dičiti šansonjerskim repertoarom, onda nema smisla optuživati druge, a naročito ne publiku. Uostalom, da je Dedić u »Jazavcu« otpjevao i neku od svojih komercijalnih pjesama, za koju i on sasvim sigurno zna da nije šansona, većina mu gledateljstva ne bi zamjerila, a to je prilično tužno. Jer, ne postoji publika isključivo Dedićevih šansona (moglo bi se reći šansona uopće), postoji radije publika Arsena Dedića, koja oduševljeno pozdravlja svaku njegovu pjesmu, a nitko se nije baš previše potrudio da joj dokaže kako nekih razlika u njegovu opusu ipak ima. I nije to samo Arsenov problem, on je ipak najviše napravio za domaću šansonu, njegove napore treba podržaviti, radi se o svima koji nam godinama prodaju demodirano šansonjersko ruho, pa se onda čude da ga nitko ne želi kupiti.

dražen vrdoljak